

**Tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan
foydalanishning pedagogik imkoniyatlari**

Raxmonova Mahliyo Zoir qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limida milliy madaniyat va an'analardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. O'quvchilarda estetik did, ijodiy fikrlash va milliy qadriyatlarni anglashni shakllantirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida milliy elementlarni dars jarayoniga integratsiyalashning samarali usullari taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, milliy madaniyat, an'ana, pedagogik yondashuv, ijodiy kompetensiya, estetik did
Tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarda estetik va ijodiy rivojlanishni ta'minlovchi asosiy vositalardan biridir. Milliy madaniyat elementlari, jumladan xalq amaliy san'ati, milliy naqshlar, ranglar va an'ana namunalari, o'quvchilarga nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki tarixiy va madaniy bilimlarni ham egallash imkonini beradi. Shu bilan birga, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish darslarni interaktiv, qiziqarli va ijodiy jihatdan boy qiladi.

Hozirgi kunda pedagoglar innovatsion yondashuvlar, jumladan multimediya resurslar, interaktiv mashg'ulotlar va onlayn galereyalar yordamida milliy madaniyat va an'analardan foydalanishni dars jarayoniga samarali integratsiyalashga intilmoqdalar. Bu o'quvchilarda ijodiy fikrlash va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi va darsni yanada interaktiv qiladi. Shu sababli, tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish pedagogik jihatdan dolzarb va samarali hisoblanadi.

Tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quv jarayonini boyitish va o'quvchilarda estetik hamda ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Milliy madaniyat elementlari, jumladan xalq amaliy san'ati, milliy naqshlar, ranglar va an'ana namunalari, o'quvchilarga nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki tarixiy va madaniy bilimlarni egallash imkonini beradi. Shu bilan birga, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish darslarni interaktiv, qiziqarli va ijodiy jihatdan boy qiladi.

Milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarda vizual tafakkur, rang uyg'unligi, shakl va kompozitsiya tushunchalarini rivojlantiradi. Masalan, xalq

bezaklari va an'ana elementlari orqali o'quvchilar shakllar, ritm, chiziqlar va geometrik nisbatlarni idrok etishni o'rganadi. Rang kontrasti va uyg'unlikni tahlil qilish orqali estetik qarash va ijodiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. Shu tarzda o'quvchilar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki ijodiy va mantiqiy yondashuvni ham rivojlantiradi.

Milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini samarali rivojlantiradi. Masalan, o'quvchilarga milliy naqshlar yoki an'ana elementlari asosida shaxsiy kompozitsiyalar yaratish topshirilishi mumkin. Bu jarayonda ular rang, shakl va kompozitsiya bilan eksperiment olib boradi, ijodiy fikrlash va mantiqiy yechimlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar milliy elementlarni zamonaviy san'at uslublari bilan uyg'unlashtirish orqali innovatsion yechimlar yaratadi va yangi dizayn elementlarini o'z ishlariga kiritadi.

Pedagogik jihatdan milliy madaniyat va an'analardan foydalanish bir nechta samarali usullar orqali amalga oshiriladi. Birinchi usul – vizual materiallardan foydalanish. O'quvchilarga milliy naqshlar, ranglar va an'ana elementlarini rasmlar, fotosuratlar yoki real ob'ektlar orqali ko'rsatish darslarni qiziqarli qiladi va diqqatni jamlashga rag'batlantiradi. Ikkinchi usul – ijodiy loyihalar. O'quvchilarga milliy madaniyat elementlari asosida shaxsiy kompozitsiyalar yaratish topshirig'i beriladi. Ular rang va shakllar bilan eksperiment olib boradi va shaxsiy ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Uchinchi usul – taqqoslash va tahlil. Milliy elementlarni zamonaviy san'at bilan solishtirish orqali o'quvchilar estetik qarash va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. To'rtinchi usul – interaktiv mashg'ulotlar. Muzeylar, san'at galereyalari yoki onlayn resurslar orqali milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va dars jarayonini yanada interaktiv qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish samaradorligi yanada oshiriladi. Masalan, flipped classroom (aylanma sinf) usulida o'quvchilar milliy elementlarni oldindan o'rganadi, darsda esa tahlil va ijodiy ishlarda qo'llaydi. Bu o'quvchilarda mustaqil o'rganish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, multimediya resurslar, video va 3D modellardan foydalanish o'quvchilarga milliy madaniyat va an'ana elementlarini vizual tarzda o'rganish imkonini beradi.

Pedagoglar o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olgan holda differensial yondashuvni qo'llashlari muhimdir. Ba'zi o'quvchilar naqsh chizish, rang uyg'unligini tadqiq qilish yoki an'ana elementlarini o'rganishga, boshqalari esa kompozitsiya va dizayn bilan eksperiment qilishga e'tibor qaratadi. Shu tarzda darslar har bir o'quvchining ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Differensial yondashuv o'quvchilarning qiziqishlari va individual iqtidorini hisobga olib samarali darslarni tashkil etishga yordam beradi.

Umuman olganda, tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarning estetik, ijodiy va madaniy rivojlanishini ta'minlaydi. Milliy elementlarni samarali integratsiyalash darslarni interaktiv, qiziqarli va ijodiy jihatdan boy qiladi. Shu sababli pedagoglar darslarda milliy madaniyat va an'analardan tizimli va samarali foydalanishni ustuvor vazifa sifatida belgilashlari lozim.

Tasviriy san'at darslarida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish o'quvchilarda estetik didni rivojlantirish, ijodiy fikrlashni shakllantirish va milliy qadriyatlarni chuqurroq anglash imkonini beradi. Milliy madaniyat va an'analardan foydalanish darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Shu sababli, tasviriy san'at ta'limida milliy madaniyat va an'analardan foydalanish pedagogik innovatsiya sifatida qaralishi va tizimli ravishda rivojlantirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. (2017). Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности. *Педагогическое образование и наука*, (2), 109-110.
2. Shavdirov, S. A. (2017). Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. *Eastern European Scientific Journal*, (1), 131-134.
3. Shovdirov, S. (2024). Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region. *E3S Web of Conferences*, 587, 02016.
4. Shavdirov, S. (2025). Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology. *AIP Conference Proceedings*, 3268(1), 070035.
5. Шавдиров, С. А. (2017). Ўқувчиларда тасвирий саводхонликга оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари. *Современное образование (Узбекистан)*, (6), 15-21.
6. Shovdirov, S. A. (2024). Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari. *Inter education & global study*, (1), 8-14.
7. Ibraimov, X., & Shovdirov, S. (2023). Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and innovation*, 2(B10), 192-198.
8. Шавдиров, С. А. (2018). Изобразительному и прикладному искусству. *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*, 84-85.

9. Shovdirov, S. (2023). Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(12), 193-196.